

Freska " Rojstva iz sr.15. stol.

11.Slov.1926, št.293, št.52.

Realizem apostolov, ki jih skuša individualizirati po starosti in značaju. Realizem kretenj in tipov pri sceni Jezus v tempelju. Juda na levi z rumenaksto brado je čisto židovski tip. Tehnična rutiniranost.

Obraz sv. Katarine in sv. Barbare posebno karakteristična. Osnovni ton svetel, preko tega potegajeta dva široka s čopičem, enega pod čelom, kjer so oči, drugega čez brado. Vanje potem vriše z rdečo barvo in luči naloži s piko v očesu s svetlobo na nosu, na bradi in ob ustih. Krona ima bisere naložene z beo barvo skoro reliefno. Konzole so oslikane v obliki mask.

Več starih podisov. od sv. Marjeta hic fuit Thomas de igg.

V slavlolu: Wartolomus Maller. Pri sv. Katarini: 1560 Georgius Marschikl(?) Ecclesiastes S. Cansiani. Črtni figuri sta sv. Peter in Pavel.

V str. oltarju je gotška Madona, na kriilih dve gorbi sliki svetnic. Drugače deloma patroniran ornament.

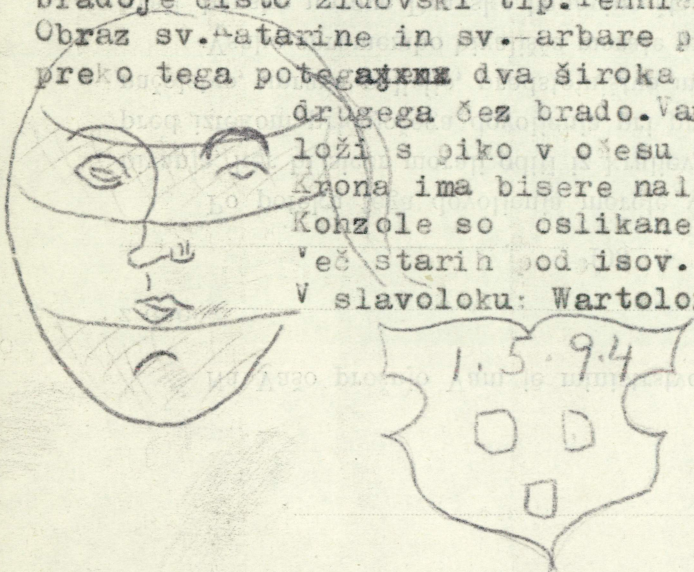
Pod Marijo napis Sancta Maria ora pro nobis 1595.

Zunaj je baročno vplivana trta. Ob straneh cvet pasionke.

Stele, XV†, 25.3.1923, str.17-19.

V izpiskih: sv. Terezija(?) ima sulico. 2. polje v sredi svetik pred oknom (izpisek) gewandfigur (rdeč, zeleno podšit) ima zeleno knjigo zlato okovano v rokah in čita. Izborna figura. Ozadje zid s kranzgesimsom in visokimi cinami.

Po drugih sklepati so vsi apostoli. Svetnik s kačami v naročju sv. Urh(?) Na juž.steni enega svetnika manjka.. Čudno, da sta sv. Peter in Pavel v lineah posebej.

1. knjiga, 2. brada. Vtisnjen zlat nimb knjiga(1) palico s križem. 3, palica(1) katere vrh je nerazločen. d. blagoslavlja(vsaj dvignjena je) 4. naročje kač, 5. palico z batom lai zaokroženo lopato na vrhu, v d. knjigo. 6. sv. Janez s ke-
lihom in kačo, 7. sv. Jakob v romarskem klobuku s romarsko palico in školjko v levi, 8. d. blagoslavlja, v l. palico vrh nerazločen.
9. v d. neke vrste culo v levi nož, 10. drži z obema rokama knjigo pred seboj, 11. mladenič v l. sekiro, 12. ,manjka.

Tri božje čednosti v zadnjih treh kapah: angeli, knjiga steber(sredni) križ, žebli 3 božje čednosti.

1. s knjigo, sev. bržkone evang. "atevž.

Na notranji strani loka na obeh straneh od s odaj gori stopnjice, potem dolge klopi, na katerih na vsaki 2 pismarja, najvišji na tronu je Jezus Ego sum lux

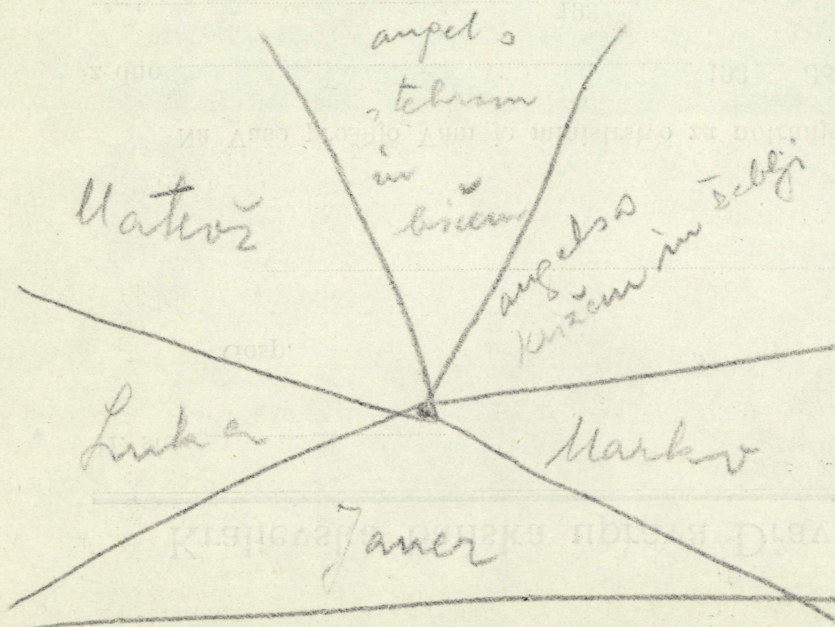
mundi. od juga: 1. trga knjigo, 2. grize z zobmi(Bodešče, kaše zobe) 3. sprašuje Jezusa, 4. bije s knjigo ob klop.

Spredaj slavalok. "rej raven strop, sedaj moderno obokano.

Na sev. strani kleči pred pultom de .loma z oltarjem zakrita Marija.

Okno, naznačena soba, čita iz velike knjige z desno drži knjigo, z levo gesta govorjenja. Flemenita postava v belem zlato obrobijene plašču, s spuščeni lasmi.

Na juga odgovarja angel oznanenja v rdeči obleki z zeleno štolo pre-križano, zelene peruti, trak z napisom : ave gratia plena.

Na loku samem: sv. Abel pred gorato pokrajino (Giotto), v zeleni suknjici praprasani, spodaj temne hlače, temen ovratnik, moli k Bogu ovco. Izza giottovske gore na vrhu se kaže božja roka.

Na jugu na kamniti stopnjičasti pokrajini a la Giotto Kajn s hudičem za vratom, s klobukom na glavi a la oni v peklju na Suhi, temna suknjica do kolen, molli snop, zelen hudič leti iz oblaka in se stega ponj.

Stele, CIIL, 24.8.1911, str. 5-8.

Nördlich von St. Achatz erhebt sich ein zweiter um etwa 100m niedrigerer Bergkegel, der jedoch im Gegensatz zu dem Berge von St. Achatz ganz kahl ist, so dass das Kirchlein weithin sichtbar ist. Durch eine kleine Vorlaube betritt man das tonnengewölbte Schiff, an welches sich das gotische Presbyterium (Fig. 84) anschliesst. Der Triumphbogen ist beiderseits bemalt und auch das Presbyterium ist ganz mit Fresken geschmückt. An der Aussenseite des ersten findet sich die Darstellung der Verkündigung und zwischen den beiden Figuren derselben oberhalb der Bogenöffnung die Darstellung des Opfers Kain und Abels. An der Innenseite ist die Szene des 12jährigen Christus im Tempel zu sehen, eine Darstellung, die auch an derselben Stelle und in ähnlichem Stile die Kirche von Wodeschitz schmückt.

Im Presbyterium finden sich zwei Reihen von Figuren übereinander. Unten sieht man die Halbfiguren der heiligen Katharina, Barbara, Helena, Magdalena, Ursula, Ottilia, Lucia, Dorothea, Margaretha, deren Unterkörper durch einen ziemlich roh gemalten Teppich verdeckt ist.

Darüber befindet sich einander gegenüber, an den Triumphbogen anschliessend eine Darstellung der Geburt Christi und des Todes Mariä. Den Chorschluss und die Fensterlaibungen füllen zwischen diesen szenischen Darstellungen die Figuren der 12 Apostel und endlich sieht man über dem Spitzbogen der drei Fenster noch die Halbfiguren Christi, Petri und Pauli. Das Gewölbe ist durch Evangelien-Symbolen und Engel mit den Leidensinstrumenten geschmückt. Die Malereien sind die Werke der Übergangszeit von der stark zeichnerischen

in idealistischen Schule des Villachers Johannes von Laibach, deren Werke ~~sind~~ sich unter anderem in Visoko, Trdo, Ehrengruben und Mače finden, zur späteren stark naturalistischen und mehr malerischen Schule, wie sie zum Beispiel in Sucha und St. Johann in der Wochein ausgebildet vorliegt. Die weiblichen Heiligen haben noch die lieblichen Züge der alten Schule, während die männlichen Köpfe zum Beispiel die der Schriftgelehrten im Tempel oder Kains, schon stark ausgeprägte realistisch rohen Typus zeigen. Man wird die Malereien also etwa in die Sechzigerjahre des 15. Jahrh. setzen müssen.

Die Farbenskala ist wenig umfangreich. Man findet grün, braun, gelb, rot und ein schwärzliches Violett. Das Inkarnat zeigt auffallend rote Töne. Der an der linken Seite aufgestellte Flügelaltar ist eine rohe, später übermalte Arbeit von sehr geringem Werte. Ein ganz ~~ixixkxer~~ gleicher steht in Visoko am Berge gegenüber. Die darin befindliche Madonnenfigur ist bedeutend älter und stammt wohl schon aus der ersten Hälfte des 15. Jahrh. Der Hauptaltar ist eine gute Arbeit der zweiten Hälfte des 17. Jahrh, ist aber leider vor einigen Jahren neu gefasst worden.

MDZK ~~St. III. F. 10~~, 1.19 11, str. 226-227: Die Filialkirche
St. Peter bei Vrh von P.H.

Slika: Fig. 84: pogled proti prezbitteriju. (notranjščina)

Dva zvonova: večji je iz gotske dobe, brez letnice. Med gotskimi ornamenti se bere zgoraj v gotskem minuskulah sledeči napis: "veni . nobis . cum . pace . e. rex . glorie . xpe." Premernik spodaj je 59 cm. Manjši zvon v tej cerkvi ima zgoraj napis: "Sante Roche , ora pro nobis", precej spodaj pa besede: "Mi-chall Renner Labaci me f. anno D: 1641."

M. S. Mali zapiski, IMK IV., 1894, str, 214.

Nad vhodom je preprost zvonik s piramidalno streho. Ladja ima samo eno okno, prezbitarij se zaključuje s pokrivo osmeketa. Te in trž okna s šilastimi loki nam na prvi pogled povedo, da je cerkev zidana v gotskem slogu. Ladja meri dobrih 8m na dolžino, 5.7m na širino. Je obokana; trije ozki pasevi poživljajo njen obok, kateri še ni star. Pred nekaj desetletji je bil tu lesen inlepe slikan ter kasetiran strop. Ena samo okno pušča v ladjo potrebne svetlobe. Na ženski strani tik slavo-leka v kotu stoji majhen oltar. Ina dv-oje vratice, v leseni dalbini pa ne preveč dovršene soha Matere božje. (glej risbo tega oltarja na str. 10; na str. 8. je risba zunanjščine cerkve in njen tloris). V naročju ima dete Jezusa. Pred seboj imamo pravcati gotski oltar na vratca (Flügelaltar), verjetno edini te vrste na Kranjskem. Spodaj in kot za nekaj podstavek predelo: dolga je 1.4m, visoka o. 3.65m. V sredi na predeli je slikana Kristusova glava na prtu sv. Veronike, katerega držita dva angela. Barve so sicer precej odluščene, a obrisi se še dobro razločijo. Tu di je bile na predeli prilepljenih in pribitih več lesenih paličič, a so odpadle. Nad predelo je postavljena četrerekotna 1.12m visoka in o. 65m široka enarica, v kateri stoji soha Matere božje z detetom Jezusom v naročju. Soha je polihromirana in zelo poškodovana, zlasti manjka obema pedobana rek. Spodaj pri sohi je čez celo enarico narejena ozka d-ščica z napisom: "Sancta Maria . ora . pro . nobis. 15. 95." Stene enarice so poslikane znotraj in z

-aj s primernimi okraski. Na omarici ima zgornji rob pedobe trdnjave s strelnimi linami. Omarica se odpira na obe strani. Na teh vratcih sta zmetraj nasklikani dve svetnici s tempera barvami: na levi sv. Elizabeta z vrčem v desnici in s pedelgevatim, po sredi dvakrat pletenim hleben na levem na ročju, na desni strani pa sv. Katarina z mečem v roki in pri nogah ji leži strto kolo. Na zunanji strani inaje obojna vratica in tudi omarica velike, rumenkaste, kačam podobne okraske.

Prav tako nas preseneča prezbitერიj. Od ladje loči prezbitერიj precej nizek, šilaste obokan in po roboh posnet slavelek. Na notranji ploskvi slaveleka se vleče naokrog lep gotski okrasek, dolga palica, ovita s staližiranimi peresi. Petere, zgoraj v šilastem loku končujoče se strani, kakor tudi nad njimi vzdigujoče se kape, so pokrite s slikami. Kar je potrebno poudariti, je to, da so slike izvrstno ohranjene. Barve so čvrste in žive. (glej risbo prezbitერიja na str. 11.) Spodaj na stenah od tal do oken so narejeni nekaki predali. Ti predali so zagrnjeni do polovice s pregrinjalen. V vsakem predalu je svetnica naslikana, in sicer do pasu, spodnji del telesa zakriva imenovana preprega. Vsaka ima tudi svoje attribute. (Na risbi prezbitერიja so zaznane posamezne figure svetnic s številkami, našteje se na str. 12). Nad te skupine svetnic se vidi proti vrhu sten druga skupina. Ločena je s primernimi okraski, zidci itd. od predalev, v katerih je slikana prva skupina. Prva slika v zgornji skupini zavzema ves zgornji prester daljše stene na levi strani in predstavlja Jezusevo rojstvo. Na vsaki stran okna v poševni steni sta po dva svetnika, katera je težko uganiti: eden ima v roki knjigo, drugi pa polno kač. Tudi med okni na zidu sta slikana svetnika. Na zadnji poševni steni so slikani apostoli, prav tako na desni poševni steni. Slika na daljši desni steni, nasproti slike Jezusevega rojstva predstavlja dorevanje v templju- je prav tako velika. Ta skupina ima razen dveh slik, ki zavzemata ves prester do oboka, v poševnih dveh stenah in v poševni steni nad apostoli in svetniki ob kraju oken utrdbi podobne strelne

line za okrasek, nad njimi pa so podedbe sv. Petra, Odrešenika sveta, sv. Pavla. Prav v tej vrsti, toda v slaveleku znotraj prezbiterija na vsej njegovi notranji površini, pa je naslikan 12-letni Jezus med pismniki, kateri se togetije nad njegovo učenostjo s tem, da trgaje z zobni knjige, drugi pa jih mečeje po tleh. Jezus ima v roki trak z napisom: "Ege sun lux mundi". V kapah, ki so ločene po okrašenih rebrih, so štirje evangelisti, simbolične podedbe s trakovi v rokah, na katerih z gotskimi minuskulami na vsakem traku posebej piše ime evangelista. V treh kapah so slikane tri božje čednosti, nanreč vera, upanje in ljubezen.

Od kod je bil dona slikar? Iz deslejš povedanega moremo precej določne reči, da je vrasel iz donaćega nareda, ker je tako dobro zadel njegove mišljenje. Ohranjeni so na steni prezbiterija razni stari podpisi, ki ponagajo deločiti starost onenjene cerkve. 1.) Wilibald Hinke, 1745. 2.) Wartholomeus Bristenwald 1697, 3.) Wilhelm Herman, 1697., 4.) Mar...Herner pader bei Auer spergh, 1616 Jahr., 5.) Adamus Paczlitich, 1615. 6.) Wartolomeus Moller, 1594. 7.) 1560 Georgius Jarskij(?), Ecclesiastiks S. Canciani. 8.) Ostes hwba hws obnes 9.) 1552. z nekim nerazločljivim podpisom. Razen teh je še nekaj novejših in nekaj starejših podpisov, ki pa so nerazločljivi in jih ne moremo prebrati. Po navedenih podpisih je torej sediti, da je bila cerkev slikana v prvi pol. 16. stol., če še ne morda prej, ker se vsi podpisi ne morejo prebrati.

Onenim najše, da je altar v prezbiteriju iz renesanse-17. stoletja in zelo lep. Pred kratkim ga je prenovil Ozbič iz Annika.

M.S. Podružnica sv. Petra na Vrhu v želineljski fari, IMK V., 1895, str.

8,9,10,11,-do 15.

Zvon z gotskimi minuskulami: V podružnici sv. Petra, f. Želimlje, je zvon z napisom: o. rex. glorie. Xpe. veni. nobis. cum. pace.

I. Šašeljs Doneski k zgodovini zvonarjev in zvonov na Kranjskem, Carniola III., zvezek IV., str. 224.,

5. Številka letošnjih "Mitteilungen" prinaša dalje dvoje večjih poročil od tajnika centralne komisije, dr. Pavla Hauserja. V enem popisuje podružnico sv. Petra na Vrhu blizu Sv. Ahacija na Dolenjskem, (s sliko). Cerkev je vsa okrašena s freskami; tako vidimo na notranji strani slavoloka prizor 12-letnega Kristusa med pismoniki, ki se ujema z enako fresko v cerkvi v Hodešičah. Slikarje spadajo v 60-ta leta 15. stoletja, v prehodno dobo od bolj risarske in idealistične šole Beljačana Ivana (primerjaj freske na Visokem, v Brdu, Črngrubu in v Mačah) k bolj naturalistični in bolj slikajoči šoli (prim. freske v Suhi in pri sv. Janezu v Bohinju).

Mali zapiski, Carniola II., 1912., str. 342.

Zvonovi z napisi in zvonarjevim imenbm.

Mihael Remor- Iz leta 1641. je njegov zvon v podr. sv. Petra, fara Želimlje.

I. Šašeljs Doneski k zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem., Carniola III., 1912., zvezek IV., str. 225.

O

~~Ar. Peter na Vrhu~~

Vrh pri Želimljah - p.c.sv. Petra na Vrhu

2.

Oblika skal na slavoloku kot okolje slik Kajn in Abel je italijanska sorodna oni v prezbit. sv. Janeza v Bohinju.

Pod klečečim Abelom so značilni "lastavičji" zarezi.

Barvno: lila, zelena, rudeča, rumena. Derivat furlanske smeri. Tudi sladka usta angela v Oznanenju in Abela kažejo sem.

Klobasasto bogato gubanje, ki se pri tleh (angelj, sv. Jožef v Rojstvu, sv.

Janez Ev.) kaže na čas po tridesetih letih - splošno začetek 15. stol.

Zelo monumentalen je angel Oznanenja. Bogato nakodrana glava.

Na slavoloku ~~in~~ desno grafit: Hic fuit anno dni 47 - pisava je gotška kurziva 15. stol.

Na sv. Katarini 1560 Georgius.... ecclesiastes S. Cānciani. Na slavoloku 1552. Vrstnice devic mučenicx v prezbiteriju so derivat "sladkih"

Konzole oboka so narobe stožčasta in primitivno kot make poslikane, z lasmi štrlečimi navzgor.

V nekaterih apostolih še sledovi mehkega sloga.

Nad zaključnim oknom je doprsen Odrešenik blagoslavljajoč z oblo v levi. Nad str. oltarjem dopasna Peter in Pavel (sta na jugu). Apostolov je 11. Ob južnem oknu so samo trije, je pa m esto za četrtega. Petra in Pavla ne najdem med njimi.

Ozadje na treh poljih oboka - Jezus v tempelju je temno toplo rudeč 3 polja na oboku zelena. Pri Kajnu in Abelu temno toplo rudeče.

Stele, XVIIIA, 22.5.1958, 48-48"